

AB
153377

1562

C.e.40

Script. lat. recent. in Quarto

z. N. 25

H 2.C. 25.

M

12

Ioānis Reuch in Phorcensis Scenica

Progymnasmata. Hoc est. Ludicra præexercitamenta.

Sebastianus Brandt.

Accipe Vangionum præsul venerande Ioannes
Capnionis nostri comica dulciloqui.
Quo duce Germanos comædia prisca reuicit
Et meruit soccis Rhenus in ire nouis.
Barbarico ex fumo, flamas meus ille decoras
Capnion elicuit, gratia multa viro.
Multum docta cohors multum círrata iuuentus
Debet Capnioni, multa Thalia meo.

Nihil sine causa,
OLPE.

Lep/1578

Reuerendissimo Clarissimocq; in Christo patri & domino, Domino Ioanni Camerario Dalburgio
Vangionū, aut Vuormatiēn Antistiti P̄cipi p̄tissimo, dño suo clemens
tissimo. Io. Bergman de Olpe,
Archidyaconus Gran-
disuallis, cum hūili
cōmēdatiōe,
obediēti
am,

Piscoporū gloria, philosophorū pater, musarū des-
fensor, totus literis deditus, totus sapientia plenus,
sicq; familiam tuam illustras, Germaniā exornas
Philippi Co. Rhe. pa. decus auges & amplificas,
nec solū in domesticis, & palatiū sui rebus, sed etiā
apud Gallos, apud Ro. pon. apud imperatore eloquentia / con-
silio/prudentia/gloriam ei saepe peperisti, his tuis virtutibus no-
ster Io. Reuchlin Phorcensis prouocatus, Comœdiā lepidissimam, pro vſu germanicæ iuuenturis a se lucubratam coram
tua pientissima paternitate omni scænico ludo seruato, primum
recitari fecit, vt iudex effes nouæ, & nunq; a Germano attentatæ
cōpositionis, audisti, probasti, pueros recitantes auro, anulisq;
donasti, vt eos, cæterosq; bonæ indolis adulescētes ad feruentius
literarū studiū accenderes & inflammas, eam Comœdiā, vt
in multorum manus veniat (nihil enim obscenum aut impurum
continet) impressi, edidi, disseminari feci, non barbaro quidem
sed antiquo caractere. T. P. placituro, hanc tu suscipe, defende,
tuere. Ex Basilea Calen. Maij. Anno Christi Milleſimo qua-
dringentesimo nonagesimo Octauo.

¶ Fabulæ interlocutores.

Henno villanus. Elsa vxor Hennonis.

Abra filia Hennonis & Elsa. Dromo seruus,
Greta villana. Alcabitus astrologus diuinaculus.
Danista pannicida mercator. Petrucius Patronus.

¶ Minos iudex.

Ista est Comedia si

¶ Prologus.

Ouus Poeta sentiens actoribus

Spatium deesse temporis quo se parent,

Vertit statim quam fecerat Comœdiam

In ludum anilem, quem vocat progymnasmata,

Nec argumento nec stilo sublimia,

Nam vxoris æs reconditum vir inuenit,

Ac subtrahit, seruo remandat improbo,

Idem furatur, atq; iuri sifstur.

Astu aduocati, ipsum aduocatum decipit,

Non est soluta oratio, sed' vinculis

Iambicis trimetris ligata Comice,

Optans poeta placere paucis versibus,

Sat esse adeptum glorie arbitratus est

Si authore se Germaniae Schola luserit,

Græcanicis & Rhomuleis lusibus.

Nobis fauete nunc, & huius fabulæ

Auris benignas commodity actoribus.

¶ Actus Primus.

ELSA.

HENNO.

DROMO.

ELS. Mulierularum est misera conditio Hercule,

Atq; ijs magis, quæ sunt maritis coniuges.

Hoc vsc; sensi, quæ virō sum subiuga,

Quæcunq; nendo, operamq; dando domesticis

Curis, lucris, negotijsq; villicis

aut et quibus alia dividuntur in
prolophemialium et expectantia

Expectantia vero in actis quibus
quidam et quibus autem ducas

scenas 3rd prologo quartus fuit

Primo tunc vero exprimitur

Secundo argumentum ut prolophemialium

ut p̄fingit Festus potest accor-

mimus qualitate promittit. Tunc

et volumus se ad auditorum et

missit dicens

¶ Hic est actus Primus

quod quinque scena fuit

daret quo patro regens ac abstinentia

aut manus subiugit, nec non ero

meni suo sermo aut dñeclissimo

radit, et processibi padum a gamta

garet. Ipsi vero gromo et verbis

qui occasione narrat per cum et per

¶ Hinc ad defensionem sibi semat

in proprio scena mulier se ipso

alloquitur super omni coquunt pro

ingalitatem.

*et frigore et queso et fumo et abstinentia
abfrondo*

Vel querito, vel condo parsimonia,
et ludendo est et bibendo consumit

Totum hoc meus ludit maritus, & bibit.
et lucido quo longe appetimus

Vt vix mihi lodix supersit sutilis.
et brevi pallio et pudore et peritio

Pauper lacerna, ricula, & caliptra, iam
et clista et cinctus et capilli rame et religio

Non ego capillos plagulis connexito.
et lana et reliqua cum et ob quid rursum et pectus

HEN. **F**axo sciam tantum quid vxor murmurat
et dolere et xoli et malo et clamore abstrusum

Ne forte sensit quid dolo substraxerim
et procul et loco

De eius crumenula, Sed est mirum unde tot
et gemitus et milles et mala

Sibi aureos corraserit muliercula.
et pectus et mavis

Sum ego vir, & vix de omnibus laboribus
et peritio et frons et rostrata

Totius anni vel talentum congero.
et pectus et pectus

Huic autem heri octo sum furatus aureus
et fursum contra et misericordia domino

Latenter ex loculo, loco vix credito.
et insania et Elsa et frigore et peritio

Adeo mea vxor parca parsimonia
et arquunt et qui arquit frigori amittunt

Plus multo agit q̄ ego laboribus, tamen
et arquunt et aliquando amara acquisitione

Et hoc quidem non nihil in annuis lucris
et pectus et frons et bibendo consumit

Venit recensendum, q̄ indies bibo
et hunc est pectus et pectus

Ludo, sed & scortor aliquando, & balneor
et ludendo facio et esse obligum est frigore et peritio

Id me beat, tritum quod est prouerbium
et pectus et frigore et pectus et pectus et frigore

Tenax requirit prodigum, ille ego ipse sum,
et tenax

Et illa rursum hec ipsa sit necesse erit.
egregio et pectus et pectus

Sed adorior tumultuantem foeminam.
et Elsa et frons et frons et torpe et valde

Vxor, bonum sero. **ELS.** Et quidem sero nimis
et vel accedit et Elsa et frigore et peritio et frigore et frigore

Nil serius mihi est bono, cui labor
et nescio et nescio et nescio et nescio

Tantum diurnus incubat, q[uod] vesperi
Iam vix queam pre pigritudine hiscere
HEN. Quodcunq[ue] sit laboris vtricq[ue], attamen
Nil nostrum vtricq[ue] (quod sciam) reliqui est super,
Quin ego annuo labore, quem grauiter fero,
Vix suparum post omnia in lucro est
Semilacer incedo resartis vestibus.
Id ego usq[ue] adhuc mecum moleste cogitans
Quod mihi ad oppidum migrandum quotidie est
Ad honestos & voluptuarios viros,
Quibus affero caseum, nubes, lac, oluscum,
Poma, & pira, & genus id meorum fructuum.
Statu quidem Danistam amicum filiae
Nostrae prece oppugnare, scis quem nomino?
ELS. Scio, qui in oppido tenax mercator est,
Nostramq[ue] vult domi suae ancillarier.
HEN. Recte tu, eum statui precari, ut crederet
Palmas decem vel viliores lanei.
Panni, manuleata quo' mihi penula
Fieret, vel amplius ex eo si emungere
Possem. idq[ue] verbo nuper ei insinuaueram
Dicens peculium haud mihi ullum extare nunc
Coniscere sat valui, nec inuitum fore.
Quare hic Dromo legandus est in oppidum

A iii

Ferat mihi a Danista eum pannum in diem
Credendum, ubi aeris atq; opum plus suppetat.
ELS. Tu loquitor illi in rem tuam quicquid voles
Ego exeo, ut curam interea ut stabulent boues.
HEN. Heus tu Dromo, Dro, quid est?
HEN. veni, haud cl^a
In te animus, ille amans tui & fidelior. (te est meus)
Quod cæteris erga suos famulos sit, hinc
Tiam fidem in re quadam ego repeto ardua
Occultius quam alias nihil petiuerim
DRO. Sis certus, isti dixeris lapidi & luto.
Quicquid tacendum est optime tacebitur.
HEN. Mea vxor (ut nosti) se pauperem facit
Semper, nec ullum obulum dat ingluviem ut mibi
Saciens meam, nam alumnus illi ego libens
Sum, at illa contra mihi nequaquam eo fui
Cautior in inquirendo, si peculium
Quod parcitate sua lucrata aliquando sit.
Aliquo loci pessundatum aut absconditum
Valorem ea absentia excauare furaciter.
Quid pluribus? reperi in eo ipso septo, item
Et in ipso eodem ouium ultimo praesepio
Octo aureos a fecmina reconditos,
Quos te velim Danistæ ut afferas cito
Huic pannicidae, nostis in oppido viro

f. genonis familiaribus & fonsori

f. daniſta f. promo

Mihī meisq; valde amico. DRO. noui ego,

f. daniſta

x cronicis et graff farciorū q̄d p̄cimia

Nam & ille me nouit vicissim, deinde quid?

f. oro aueris f. dromon

f. daniſta & volo

HEN. Pro his mihi vt pannum bonum mittat velim,

f. padu. c. mitig. et ornari vestimenta possit

Quo lautius redimiculum fieri queat,

x volo veste domi

x razzo vrlaq; padu. et sordida

Ne semper & pannosus & tam sordidus

as squallide veste

Incedere ad sodalitatem & symbolum

Cogar, bibendi aut balneandi tempore,

f. rot. m. das

f. illa & transq; dromon & m. das

DRO. Fiat. Hen. caue utiliter geras tibi que impero

f. rot. dia

f. drom. x diligenter p̄spic

DRO. Fiat. Hen. pecunia nemini alteri caue.

f. rot. v. cel. q̄d d. das x d. das f. n. e.

x ego

DRO. Fiat. magister admones quod ipseimes

x stibioſe

Non negligenter eram sequuturus, mihi vt

f. perim. & p̄m. v. oro aueris & rubore

f. go.

Retinerem, & aurum nec darem cuiq; alteri.

f. daniſta

x ego quod volo

Sed Pannum ab illo pannicida emungere

x ministrati & volo padu. & ignoto

Ex credito, & vendere peregrino viro

f. rot. v. cel. q̄d o. padu. f. perim.

Dāra pecunia simul, quam ego furor

x volatib;

ripiu. x facit mihi p̄fusari

Sententia est mea, sic volo, sic proposui.

ELSA

GRETA.

ELS. Quæritur maritus miseriam, totum as bibit.

x d. das capane

x p̄p. aliter

Dilapidat argentum suum tam prodige

x p̄p. x aliter faro

Dz si leues essent aristē, ego secus,

f. mihi p̄cimia x subtrah. x denariu

Nam quandocunq; datur subduco nummulum

x ferete

x et no p̄fuz

Commuto argentum clam in aurum haud segniter,

f. perim. x gregō x abs. f. quo bēste gnebūp

Quod cumulo, & inde condo sub præsepio.

f. perim. f. n. e. f. perim. x b. lemn. n.

Hic ludus, hæc mea est voluptas maxima.

x Burz

Nam sepe bis, terue in die loculum exuo,
Videoq; si sit aurum, & an speciosius
Quod fuerit antea, sic item reconditur.
Nunc vado item meopte more, dum **Dromo**
Illusum capessit, dum loquuntur inuicem,
Heus tu crumenula, q; beate & bellule
Vales? Sed ecce quod euoluta singula
Cerno? Pape, Heu miseram me, hoc execrabile.
Hoc luctuosum, hoc anxiū infortunium.
Crūmena non est, O propinqua subueni
Vicina Greta, funditus sum perdita,
GRE. Amica valde mihi atq; chara, quid Elsa hoc est
Quod clamitas? ELS. heu funditus sum perdita
Ablata vita est, victus imminutus est.
GRE. Dic mihi quid? ELS. aurā aliquantū congeseram,
Defoderam in p̄sepe clam meo viro.
Nunc cum maritus luget indigentiam,
Veniam mea resciscitans opulentiam,
Loculum euolutum & aurum abaculum comperi.
Heu me miserrimam. GRE. Scio quid factes
ELS. quid? GRE. Est in oppido mathematicus satis
Aiunt peritus astrolabri, & manticus,
Eamus, uno solido mercabitur
Virum, quod indicet peculij surem

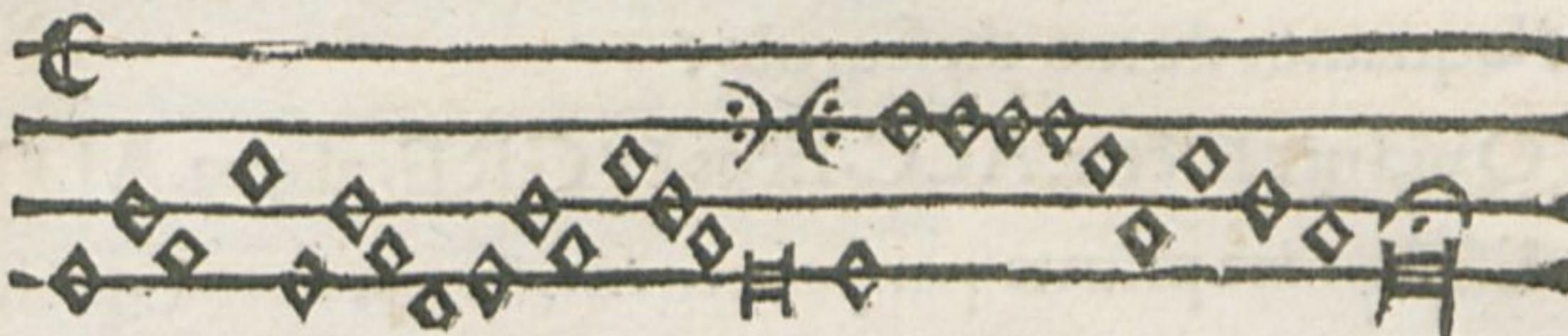
Exclamatione est

ELS. O solidum felicidorem Cæsare

GRE. Eamus. **ELS.** ibo, manebit usq; vir domi.

¶ Choraules

¶ Chorus.

Mortalium iucunditas volucris & pendula
 Mouetur instar turbinis, quam nix agit sedula,
 Quid ergo confiditis in gloriam?
 Qui diues est, penuriam formidat ignobilem,
 Instabilis fati rotam semper timet mobilem,
 Degitq; vitam prope fallibilem.
 Qui pauper est, nihil timet, nihil potest perdere,
 Sed spe bona latus sedet, nam sperat acquirere,
 Discitq; virtute deum colere.

Actus   **Secundus.**

¶ Alcibiæ,   **Greta,**   **Elsa,**

ALC. Ptolemeus in libris alarbamakalet
 Artes magisterij bonas nobis dedit
 Astrorum. & omnium quæ scire coelitus
 Homines docet stellarum, & errorum situs
 Signorum amicitias, & intutus graues
 Domum locationum, vnde singulam
 Nos rem queamus scire, siue futura sit

Seu denique prae*se*ns, aut prae*ter*ita.
GRE. *Audis quid iste astrologus augurat oscitans*
Ex circulo hæc se dicit nosce singula,
Vis ut loquamur de tuo thesaurulo?
ELS. *Quid non libeter ALC.* Ecqs ēst **GRE.** aliqua. **ALC.**
ELS. *Est foemina priuata, paupera, egena, inops.* (quod est)
GRE. *Tace. ALC.* hæc domus non pauperes, sed diuites
Amat, repellit pauperes, abite dum.
GRE. *Magister, esset ista abundans maxime,*
Si per furem licuisset, heu petulantiam.
Nam hoc tempore est præceptum huic peculium
Quod humi defossum habebat. ALC. hora cedo qua?
GRE. *Iam circiter secundam. ALC.* Hoc est scitu dignum
Aries, dein Taurus, dein Gemini, dein
Cancer, dein Leo, dein Virgo, dein
Et Libra, tum Scorpio, malum hoc signum notat.
ELS. *Quin pessimum. ALC.* tacete, Sexta domus cadens
Rursus malum, mulier rogo qua parte? quo
Momento? & horæ punctulo, quo ue atomos?
ELS. *Ecastor haud meminisse possum, horologiumque*
Editiuus ille noster indocte regit.
ALC. *Qui ignorat ignorabitur, vel æstima.*
ELS. Post portionem medium erat recte scio.
ALC. Bene est, sicut tum triplicitatis tertius

Mercurius, hic dominusq; quæstus est,
Hoho silete, calculis negotium
Totum breui tenebo perfectissime.
Immo teneo, senex vir est. & villicus
Caputq; tectus pileo ad latus rubro
Nebrideq; pectus decorat hirsuta nimis.

ELS. Certe marito similis est. **GRE.** Tace obsecro.
ALC. Bibit libenter. **ELS.** certe is est. **GRE.** Tace obsecro
ALC. Et Balneatur. **ELS.** atqui is ē. Gret. **Tace obsecro,**
ALC. Scortatur in mirum modū. **ELS.** hic non est meus,
Nam me recubentem sibi vix basiat.
ALC. Illi fuit quondam arcta tecum habitatio.
ELS. Vetera hic nimis commemorat, haud scio quis est
Teneris solemus ludere annis latius.
GRE. Tace modo. **ALC.** vnus e villa est qua vicitas.
Astronomicæ leges vetant plus dicere,
Præstate vaticinanti oblatum solidum,
ELS. Tene magister, suspicor male, nescio.
ALC. Valete. **ELS.** Certe me Hercules tetigit virum
Meum, **GRE.** Inuenis multos viros eiusmodi
Ego nequiu si segregare neminem,
Sic est locutus in viros q; plurimos.
Putas maritus hanc tuam crumenulam
Optaret expilare, egenti qui daret,

ELS. O Greta nescis, omnium mentes virorum,
Et te peto nolis cuiq; fidere.

Sed ecce quid maritus & Dromo parant?

GRE. Rixantur inter se. **ELS.** vnde tantum esset mali?

DROMO. **HENNO.** **ELSA.**

DRO. Pecuniam simulq; pannum detinet
Danista, ait te affore sibi perendie.

HEN. Quod si nequisset pannicida eum mishi
Tecum dare (vt rediens acute disputas)

Tu debuisses de pecunia secus.

Sed vxor intrat. Tu caue pecuniam

Ne nomines, Danista quid locutus est?

DRO. Et se, & sua omnia dat potestatitua,
Petitq; filiam sibi ancillarier.

HEN. Fieri potest **ELS.** Dromo nec optat, nec petit.

HEN. Quare? **ELS.** quia inter se odiunt nihil dromo
Et filia, Expedi marite negotium.

HEN. Dromo. **DRO.** quid est? **HEN.** Aliud nihil respōs;

DRO. Nisi vt valeres tu, & magistra salubriter,

In proximo emporio velit tecum loqui.

HEN. Sat est, Eum tueantur optimi Ioues

ELS. Et ego opto soelix valeat vsc; vir bonus.

Choraules.

Chorus.

Hec chorus

exigit in laudem
poetarum quos hic quoque
poeta more prius prope
has et omnes vocat
quoniam habuit in
dignitatem ministeri prophetarum.

Digna sunt Apolline Quæ concinunt Poetæ

Quo choruscant numine Diuinitus Prophetæ

Diligamus ergo nos Vates celitus sacros

Quorum ludos scænicos Ostendimus facete.

Viam ut Beatae

qui anteponit pugnatum
principes canit palam suum
aneris pera summant gte
Gahue Job et Salomonos zodi
numa horologa regnent et pe
tunus resurgit et Josephus et
Origenes pugnant apud he
breos posita cornuta vnde ora
tor anticu tamne pugnare
magis vos facis hoc qd dico
mja huius mundus huius
propositi pedes et etiam
confiteamur in origine regne
Capra pugnare Job quoque
dura fuit.

Ex terrenis Accus

henno Elsa Dromo

HEN. Ehodum redegi cuncta nunc in ordinem

Quæ mecum ituri in oppidum ferte ad forum

Vt veniat quam plurimi. ELS. Num tu traham

Frugibus onustam lateribus venum trahes?

HEN. Non, vos abite, caulem, olusculum, allium

Lac, caseum, portate supra verticem,

Partim quoq; & suffarcinate vestibus,

Quicquid potestis ferre, ferte ad nundinas.

Nam auro est opus non aliter atq; vita. ELS. Ita

Censeo quidem. HEN. præibo, vos sequimini

Dromo Dromo mecum, sed fœnum baiula,

Adeoq; binos tolle fasces quoad potes,

DRO. Curabo recte. HEN. Iam veni. DRO Venio mō

DANISTA, HENNO, DROMO,

Pecuniam fers Henno? HEN. Cur pannum mihi?

misso solnas aliquid: tenui se pedum vero repuse negat sed unius ore mississ quos B
tame obviro non accipit vidimus deinceps interrogatus et pedum et missa
permisit repuse omisit quoniam a danista inis vocans.

Effigie appellatio

tad quoniam eæ frumento
in aluvione respingit: quoniam
duo sunt quod effunduntur e le
frumenta frumento amori
m: oportet. Legumina vero
a legendo que si liquit dulci
grupus disti pluit

Hoc cum meo Dromone nullum miseras?

Aut cur & ipsos aureos datos tibi

Octo retentas? nisi tui fidentior

Essem, nihil non suspicarer, ut solent

Qui nesciunt quis improbus, vel quis probus.

DAN. Tu vero habes pecuniam, atq; ego pecunia

Careo, fidem tuam secutus maxime.

HEN. Iuro aureos dedisse, qui nil sumpserim.

DAN. Pannumq; iuro dedisse, qui nil sumpserim.

HEN. Veni Dromo, tibi iste pannum tradidit?

Ecce admirata pira
hoc loco est et aliquid
dperatur dperatur st.
famili permissio

Dro. Non, Hen. ecce. DA. tu ne pecuniam dederis mihi?

DRO. Non. DA. ecce. Hen. pannum ne portasti Dromo?

DRO. No. Hen. Ecce. Dan. Crede, dedi Dromoni quindecim

Eundem hic
Panni boni vlnas, tibi referret credito. Hen.

Quid credito? numeraui in huius ego manus

Acto aureos. DRO. factum magister pernego.

Hen. Et ego Danista vlnam vel vllam pernego.

DAN. Fateor, tibi Henno non dedi, famulo dedi.

DRO. Factum Danista pernego. DAN. o pbe vir Dromo,

Non inde sic euaseris trilitere.

DRO. Trilitere? hoc quid est? num fama leditur?

Famam viro obfuscas, magistratus vetat.

Triliterum ne nomen est suis aut bouis?

DAN. Quid si bouem te nominem? sed o Dromo,

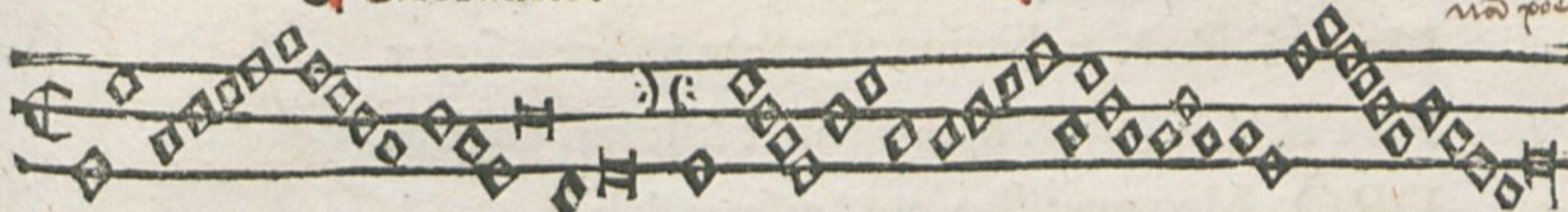
fumina mibi tido
DRO. Quid o Dromo & feci nihil quod dedecet.

Et spottis in uno ppi
DAN. Iuditio sisti te spondes & **DRO.** spondeo.

mona propria
DAN. Quid iam & **DRO.** placet, **DAN.** promitte.

scamq; luna ad iudicium
DRO. promitto, **DAN.** Veni.

Choraules.

Chorus.

Concedat sed

*ad predece gto. Hoc
non potest prout lan
dat, nunsingi
adversales
impit.*

Licet quis
Musis / Poetis / & sacro
inter collans
dia pot quia
frequenter
scimus.
Visus nequit infirmitas
Illiterati coecitas

Quemadmodum
quis amissi
et tibi nullus
habet hospitum
propter igno
rum.
Cetera sunt
loquax oros et
rebus iniquis
omni sui capi
ratu ingenuis opimam
et per amissos latrare
gratiam amittit.
Hinc hostis est audaculus,
Poeticis ornatibus
Musis, poetis, & sacro
Nisi fuisset vatibus
Tersita siue Zoilus

Aetus

pro salig f. Petrus f. quoniam est longe adiungit qui ad hunc pertinet impetrat
Dromo.
Salve perite juris, & miseris pater
et fortius regnos debet et scindens in deinceps canit
Patrone, consul, rhetor, & legum sciens,
PE. Non admodum misero pater, sed diuini!
Nam liberi, vxor, & domus multis egent
Quos cogor educare mercenarius.

Petrucius.

Est enim quartus

qui in duas partus venit. Quia
prima docet quid Gramma in me
a Campana docet quid Petrus legesse
sunt loquens, et ubi coram multe pane
inclusus patet vero duxit amicorum
conuersatione corruptus Grammatico quo
datus ab amicis multe libetni possit
infringit.

C ij

Vnde Se

- Quare nihil me pauper vñquam dñuit,
At valde pauper abi miser nil me beat.
- DRO. Quid si lucri ex causa tibi quid nascitur?
- PETRV. Potest quidem hoc sed cedo quid negotij est?
- DRO. Nostin Danistam & PETRV. sceneratorē malum?
- Noui. DRO. trahit nunc me ante iudicem sagax.
- PETRV. Quare nam oportet sciscitari singula.
- DRO. Meo magistro quid referre debui
- Ocio aureis sumptis, eos non tradidi,
- Sed credito mercem recepi, & vendidi.
- Nunc postulant vterq; vtrisq; pernego.
- Nequeunt probare vterq; propositum suum.
- PETRV. Causam bonam foues si dimidium dabis.
- Ocio aureorum: at est secus si non dabis.
- DRO. Cuidarem & PETRV. mihi patrono, nam mea
- Opera solutus eris ab hac instantia.
- DRO. Duos dabo, miserere paupertatulæ.
- PETRV. Fiat, Caeue nil nisi ble respondeas
- Si quero quæ tu redde ble, atq; aliud nihil.
- DRO. Faciam, PETRV. duos mihi polliceris aureos?
- DRO. Promitto dñmodo vicero, PETRV. modo viceris,

In hac scena Eamus huc Iudex tribunal occupat.

- MINOS. DANISTA. PETRV. DRomo.
- MI. Preco iube silentium, aduersarij

*x adess de n quon hinc ut iudicium
bet hinc ut iudicium ut iudicium*

Vbisunt ^{et} adest nomenclator nominum?
et propt f. nomen & omni f. Genom f. nom

DAN. Compareo iudex, & aio, q Dromo
f. nomen f. nomen

Vlnas recepit panni adusq; quindecim
et nomen pannorum f. pannorum & pannorum

Metiente me, precijq; nil mihi soluerit,
vixi & pellam f. m. obnos

Cogatur ergo octo aureos persoluere.
f. d. domino

MI. Quid tu taces? **Dro. Ble. Pe.** appareat hic surdus miser

MI. Vade hinc Petruci, patrocinare surdo huic

PETR V. Ducendus haud vocandus est, id sentio.

MI. Curate vos causidici, vt vniusquisq; sit

Cum instructionibus paratus litium.

Ne vt antea turbemur in processibus.

Sed introit Petrus iam, quem prius

Audire, & expedire stat sentia.

PETR V. Minos, miser / surda ster / atq; mutus hic

Nequit fateri, aut diffiteri, nec loqui,

Sed cōsulo, Danista causam testibus

(Si vincere optat & obtainere) iam probet.

DANI. Taceat ne siue loquatur, id refert nihil.

Ego solus hoc sibi solitario dedi,

Igitur probare nil queo, sed hunc peto

Turare decisorum, & calumniam

MI. Petruci, eum adduc, vt vel hunc interrogem.

Homo, Danista quid respondendum putas?

DRO. BLE. MI. Non voles calumniam inferre improbe.

Calatores ferm breviter qui
imp ad pernuptos missari docent
pot unde nomenclator nomen et omni
ius qui hinc ad interfic nomen vocant
Et dicitur con nomenclator et suopam
quo nomenclator plingit et columnella no
ministrante impedit

Patrophari

Dependent est qd tam verbo q
facto obenliore pregeret Et Quid
cum a patro pannorum nomen qm id dicit
qui alios in iudicio defendit

Cuedam sūt uita

In opere definita qui dominum
ut regnum posuit ut perdiderit
quasi pugnans et drabu perno
dne calig. Credo h. v. vns: qd
Est inquit pastores in crassus
omni lumen aut mox. Et si a fons
ruderint poli dolentes et ambiens
In pallastria accipit vides pro pal
lio ambo et breviatio.

B ij

Nam vero

*negare vel vnde
idem est quod facit
quod et satis ratiocinio
comprobamus*

DRO. BLE. MI. *fame* *variorum* **interrogatus vera negaueris?**

DRO. BLE. MI. *Sed probatione falsa ne vtere.*

DRO. BLE. MI. *Neue quos pecunia corruperis.*

DRO. BLE. MI. *Differendam ne tibi litem pares.*

DRO. BLE. MI. *Sæpe ble, multumq; Ble, tibi suadeo*

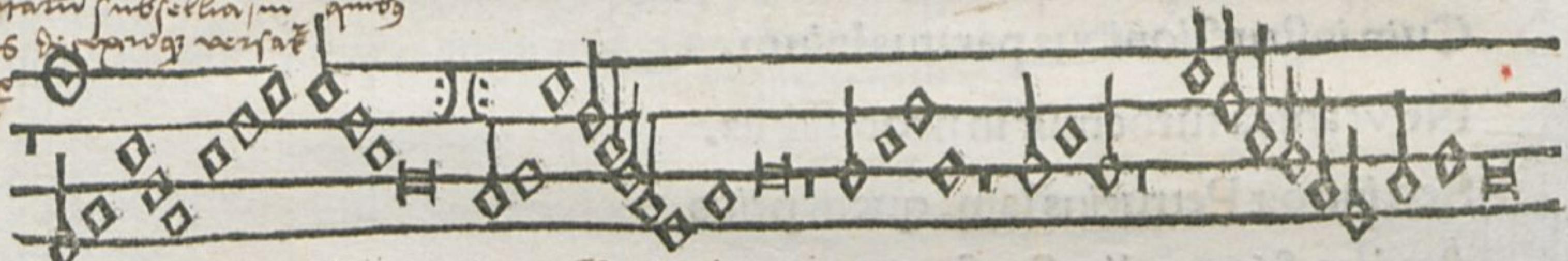
Danista ut hinc missum finas, nil obtines

Da. *Ego obsecundor & obsequor, valeat latro*

Constitutus MI. Et ego Petruci absoluo sic clientulum

*abolescuntur ut postu famul
car magistrum horum Q. fuit
magistratus sub sella, in quibus
ab fons d'proq' versat
fugere p
fundet*

CHORAVLES CHORVS.

Cedant fori contentio, & iurgia

Si vis quies ut sit tibi perpetua

In atrio nam Tartari

Sunt & Minos, & Eacus,

Et cæteri consules & adiuvati.

Vetat musa sequacibus industrijs

Frequentare iuridici sub sellia

Vbi vigunt versutia/

Calumnia/ mendacia/

Doli mali, proditorieq; fraudes/

Athortatur te laureis virentibus,

Et coelestibus Appollinis concentibus

Nam iste

*Angus pena est
qui probacioni fal
vad famose in omni genere scientiarum.*

et tempore nō operā dāre

Dies noctes incumbere

et p̄fūrē p̄fē

Et libere, et impigre

fūd p̄cūrā et p̄fēmā ad p̄fēmā m̄n̄

Vt cum Phœbo sempiternus esse possis

Actus

PETRVCIVS

Petri. Fortuna nobiscum fuit Rhamnūsia.

fūd p̄mālē et vēnērē

Fortuna quæ vertit, reuertit, omnia

Bene verit acta quæ ante iudicem egimus,

Quibus Danista te volutum prendidit.

Sed es solitus iudicis sententia

x diligētā fūd p̄o

Opera mea, consilio, & auxilio simul.

Quare tuam fidem oro ne me proferas,

Quod iure pacti portionem sumpserim,

Multo minus tandem mihi stipulatus es,

Duos enim pollicitus es dare aureos,

Quos absq; controuersia merui probe.

Expecto des, dare vis Dromo & DRQ. Ble. Pe. Eiusmodi

Ultra haud oportet alloqui vocabulo.

DRO. BLE. Pet. non oportet talibus nunc moribus.

Nam libere loqui vales iam. DRO. BLE. Petru. Nihil

Hac voce soli cum sumus deinde est opus.

DRO. BLE. Pe. vis dare an nō te rogo. DRO. BLE. Pe. nō ioco.

Sed serio, propere est eundum istuc mihi.

DRO. BLE. Pet. versipellem me hercules te iudico

h̄o qm̄ fūlī vētē p̄lēm̄ h̄o c̄ p̄lēm̄ et apponēt̄ et qm̄ qd̄ h̄o fūlē m̄n̄t̄

v̄sp̄t̄ ar d̄p̄m̄lēt̄ qm̄ nō v̄m̄ nō alnd̄ t̄nd̄

Quintus.

DROMO.

fūc̄ dīra ab Lūdōrē in exposita Orōmā dōs ei polluxos

fūm̄m̄x̄ c̄lebām̄

fūd̄ dēm̄ dōlōs̄ m̄ s̄na

F. M. G. B. G. F. G.

十九

Immemorem & ingratum mihi merito bene,
f pro parvo

Vis soluere aureos duos mihi debitos;

DRO. BLE. Par non quiescam donec inueniam modum

Soluendo sis aliter minas male senseris.

On the scene

ELSA, GRETA, HENNO, DRO, ABRAM.

ELS. Vicina nunc nunc pendo animi, operior virum

Ex oppido, Danista cui iurgatus est,

Timeo viri scueritatem, nescio

Quorsum excidit rumuscilus de iugio.

Potens Danista, sed maritus fortior.

Ateccelunge illum per arua incedere

Video, feras spargentem & inde & hinc maturis.

Scire velim an assic pax, nimis solicita sum,

CRE Quid ad te attinet pax iuratum respondeat

EL S. QUOD Erato nascis de Dromone & filias

ELS. O Greta, nelcis de Dromone & filia.
Aljeneus misericordia *falsa*
Exit dom habet domum. Hennona semper filia

Fuit clam habendum Hennone temper, Filia
fformis uirum f gressu invenit
Hoc uillamentum Duxit amorem. Sic magis quidam

Non nihil amat Dromonem, & is magis q
ffidus manu ex quo natus sedetano

Rursus amat Abram ex intimo pectusculo.
et filium eius agnoscit

Volui utrosq; combinare (ut eis lacris
monstris et noscere quae et invenimus
Inclusa exsultare motu exsultare.

Legibus apertum matrimonialiter
prolatum est <sup>ad suum ut potest amplius
potest adiungat quoniam</sup>

Sed heu fortuna, quicq; domat mort
fortuna hoc caput est

Ea noluit permettere, ac luccenluit.
antiquæ

Hodie maritus in oppido contra meum
f. secundus

Dromonem, & hæc mihi cura maxima est
Quæ sicut æquum atque modicū et summius, spacio

Etiam si non quoniam nescit sed huiusmodi est in his dicitur q̄d vni.

x post hunc mundus de nimis ergo eterna x salutis p*er*

Negligo crumenam **Greta**, si v*iu*uat **Dromo**,

GRE. Sine me tuum alloqui maritum v*bi* veneris,

Nam mansuet*er* in modum passerculi.

ELS. Tace venit, **HEN.** quis domi? **ELS.** vxor ipsa.

HEN. Excandeo ludibrio me haberi, item

Et infidelem, & futilem, & foemineum,

ELS. Quare marite, virq*ue* dilectissime?

HEN. Quia Dromoni scelus apertum impingitur.

Danista pannum credito dedit*er* vult,

Dromo negat, quod nil ab hoc receperis,

Adiere vterq*ue* iudicis sententiam

GRE. Vicine noster Henno salue, nam salus

Vbi es tu, ibiest. **HEN.** salueq*ue* Græta identidem,

GRE. Quid rerum in vrbe? **HEN.** vxori ego dixi modo.

Quia Dromoni scelus apertum impingitur

GRE. Apertum? **HEN.** ut ipsi aiunt, at id beat meam

Erga hunc fidem, q*uia* liber est sententia.

ELS. Heus liber est, adoleuit hic domi probe

Semper probis & integris Dromo moribus,

Optauit autem filiam vxorem sibi

Quam saepe, nolui tibi Henno dicere

Nisi nunc, **HEN.** Dromo solutus ex sententia est.

Egre Danista fert, vter constantior

Atq*ue* probior sit, iudicis sententia est

GRE. Vis ergo tecum redeat ille in gratiam?
Scio ille ubi est. **HEN.** volo. **GRE.** Veni Dromo citus.
DRS. Quid est? **HEN.** frequens hodie fuit turbatio
Quonescio quis nostrum hoc incidit scelus,
Si dicis omnem rem acta ut est, promittimus
Ego & vxor Abram filiam uxorem dare.
DRN. Vxorem? **HEN.** ita, Dro. breuiter reuoluam singula,
Tu Henno octo es uxori furatus aureos,
Pro panno ego quos pannicidæ soluerem,
Nouisq; usurarius Danista sit
Decœpi eum his octo aureis mirum in modum,
Iurisperitum adeptus perfidum & nequam
Quotam stram qui pactus esset litium
Antistrophonie syllogismo rethorum
Decœpi eundem, quo institutus sum modo.
Nunc cuius est probitas proba ex sententia
Peto filiam uxorem dari, atq; hos aureos
Loco dari dotis. **GRE.** Dromo bene iudicas.
ELS. Assentior, caream licet peculio
Tamen nihil molestius perpetua sum
Vnq; a die qua nata sum, at consentio.
GRE. Decet Henno te nihil refragari modo
Nam & fortis est, & laboriosus, & efficax
Nec adhuc vir est, nec adhuc iuuentæ proximus

legant *f. 018r*
Pulcher, decorus. **HEN.** *Filia an placet tibi?*

f. 018v *f. 019r* *f. 019v* *f. 019v*
ABRA. *Placet HEN.* erga habe, atq; habeat, fatis magna

Venite, adeste, estote amantes coniuges,

Quæ contulit laboris æuternitas,

Ea omnia in dotem damus. **ELS.** *Pax estrei.*

GRE. *Vobis salutem opto huius & comediae*

Quibusq; spectatoribus. Iam plaudite.

(dos ampla erit

*Gos d'opus in d'ame et am'p'ps m's'um
ar'p'entus d'os n't effet a' d'ame et ar'p'os
f'mara. Ne p'c' v'nd' d'ame id q' d'os f'c'
b'rc'p' d'ame solida q' m'po ab' p'ce
d'ame; sed c'nd q'ris'q; aloni d'ame c'nt
vel a' n'mare lab' p'c' v'nde d'ot'c' n'
d'ot'c' p'udentia/inspira/for'p'ido
et q'uis'q; modi. Et d'ot'c' corporis p'ulg'c'
endo/robust' d'olim'c'as et q'is' f'mida.*

CActa ludis Februis: in ædibus Illustris Principis, & Reverendi domini
ni Ioannis Camerarij, Dalburgij Vangionū Episcopi, Heydelberge, Eges
re Jacobus Donnerberger, Jacobus Eltz, Jacobus Lutz, Jacobus Mers
ckel, Jacobus Wimphelingius junior, Erasmus Munche, Hieronimus
Quaich, Ioannes Gnypō, Ioan. Buhel, Modos fecit Daniel Megel, Ioan
nes Rychartzheuser, recensuit. Pridie kalen. Febru. Anno domini M. qua
dringentesimo nonagesimo septimo.

CPostea vero q; Episcopus actores adulescentulos lautitia mensæ suæ lis
beraliter exhilaratos, aureis quoq; anulis, & simul nummis aureis q;smus
nifcentissime donasset, orationem cœpit omnium sodalium nomine Vas
lentinus Helfant Wissenburgen, qua pro tam splendenti beneficio hoc
modo gratias egit.

CComicos hos ludos: Illustris princeps, & sacratissime Pontifex: quos
ingenij exercitandi tantum, nullius lucri aut quæstus gracia instituimus,
tuo nomini dedicamus, æquissimo iure, Tu. n. & primus & solus es: qui
humanitatis studia, & literas politiores in hoc Heydelbergen Litium, in
hanc Stoam (non enim uero dixerim Academiam, cuius Plato fuit author,
quem adhuc publice sordidis naribus nauseant) sed in hanc inq; Stoam
quasi humeris ipse tuis intulisti. Et ab indoctis incultis: & inuidis vetera
coribus, quotidie defensitas, ideo ut nullæ sunt literarum delitiæ, nulla
germaniae musa, qnæ non in tuas laudes merito aspiret, te, tuamq; il
lam nobilem familiam non in cœlū vsc' summis efferat preconijs. Quod
vero ab ingenita tibi beneficentia: tam illustri, & maiori q; mereamur, pre
mio: nos donare concordareq; dignatus es liberalissime. Nos vniuersi de
imbecillitate studiorum nostrorum cogitantes, certe nequimus pares tuæ
munificentia gratias meditari, Sed hoc in omniū nostrum votis est, vno
assensu ac simili voluntate vt optemus. Deus optimus maximus longo
æuo te nobis, & lirariæ, reipub. prospere, beneq; valente cōseruare dignet.

Lipsiae ex ædibus Valentini Schumanū
Anno domini Millesimo quin
gentesimo octauodecimo.

153377

AB 153377.

ULB Halle
002 403 617

3

56.

Farbkarte #13

B.I.G.

